

## UN PESSEBRE AL BOUMORT

Una soca nuosa crema amb flama tranquil·la a la llar de foc del refugi de Cuberes i omple la sala amb calideses de postal. Són quarts de vuit del vespre, però, fóra, la nit és una gola de llop harmònica amb un calendari que avui marca el darrer dissabte de novembre. Fa una estona que hem arribat de posar el pessebre al cap de Boumort i els més primerencs s'han dutxat, han mudat muda i camisa, i ara fan temps, esperant l'hora de sopar, amb el rau rau d'una gana esmolada de tot un dia de caminar. Ma germana entreté l'espera netejant el trau del sec de la cama – una taca de sang negra i una mica de blau- que m'he fet baixant, quan he caigut al darrer tram de la canal. Era boca de fosc, dúiem els frontals encesos, però a estones no acabàvem de veure clar on posàvem els peus. L'ambient del refugi respirà amb la indolència del cansament: un grup parla de política, uns altres romancegen jugant al dominó i no falta qui ha començat pesant figues en un balancí davant el foc fins adormir-se com la soca que crema lenta, amb el foc prim d'una flama poruga, però constant. A més de donar escalfor, eixuga les dues dotzenes de botes que hem posat en semicercle al davant, xopes de xafar neu tot el sant dia.

Ahir va nevar, però avui el dia ha estat net i lluminós. Cap a quarts d'onze del matí hem començat a pujar per la canal de la Tosquella fins arribar, més o menys una hora després, al prat d'Orient i trobar-nos, sortint del bosc, amb un espectacle contundent: l'espai obert de l'altiplà era una vànova de neu que ho cobria tot amb una blancor que feia mal als ulls; una capa de deu centímetres de gruix, potser quinze, vestia l'esplanada amb un mantell immaculat que allisava les aspreses del paisatge, l'igualava i li donava un toc de virginitat, només tocada, de tant en tant, pels fils de petjades discretes i uniformes, cérvols, llebres o senglars, que se'ns havien avançat de matinada. A la tarda, quan tornàvem, el sol havia fet molta via i s'ho havia begut quasi tot: el mateix desglaç embrutava la blancor i havia deixat un camí de xip i xap, cada cop més enfangat i trist.

El matí s'ha captngut lluminós, els caramells degotaven des de les branques dels pins i, a tocar del prat d'Orient, hem marxat per una pista forestal que serpeja, prop d'una altra hora, fins al coll del prat Muntaner, base per enfilel·lar-se al cap de Boumort. Anàvem divuit de colla, se'ns ha fet més tard que no comptàvem i, a prat Muntaner, ens hem dividit en tres terços: els qui han decidit que ja en tenien prou i se n'han tornat al refugi; els qui havien de garantir que es farà la feina que ens ha

dut fins aquí, posar el pessebre al cap de Boumort, i els que hem assajat d'arribar dalt a un ritme més tranquil que no pas els que ja havien sortits afuats Boumort amunt. Els del meu terç l'hem emprès pel costat est, enfilant una canal dreta com un fus, on, sigui per l'esforç suplementari de la neu, per l'iva d'un coster massa relliscós o perquè duia un grapat de setmanes de desentrenament, hi he tret el fetge per la boca: una d'aquestes rampes que et tomben, i amb el desavantatge, a més, d'anar curts de temps, d'haver de pujar amb neguit i sota la consigna que calia ser al cap de Boumort abans de les tres de la tarda si no volíem tenir problemes de llum a la tornada.

Però ja se sap que també el purgatori es finit i, tard o d'hora, totes les canals acaben quan s'arriba al cap de munt. A la tossa de Boumort, quan ets dalt, el camí encara planeja mitja hora més entre boscos, matoll i pedram, fins que tot d'una arribes a un bony pelat, un turó de no res, sense majestat ni grandesa, envoltat per mitja paret de pedres que l'assenyalen com a cap de la serra (2077 m). Un cim pla, només una mica de gep i prou, sense altra gràcia que saber que et trobes al punt més alt, a l'indret potser més despoblat del Pirineu català i al cor d'una reserva de fauna on, l'any 1991, contra natura, van introduir-hi ramats de cérvols que ara hi campen a lloure, senyors i majors de l'indret. A les parets del refugi, pengen cornamentes d'aquests ases banyuts, com els anomena el Pep Coll, i, quan n'és el temps, el casinyot de Cuberes s'omple de naturistes que venen a sentir el bram dels cérvols durant els dies o setmanes que van calents i busquen parella.

Hem arribat a aquest cim de joguina que el primer grup feia estona que hi era: hi havia deixat el pessebre i l'havia assegurat amb els ets i uts que fan al cas per tal que l'enderga aguanti amb dignitat els embats de l'hivern. S'han fet les fotos de rigor, hem menjucat una mica de nyoca, xocolata, quatre galetes i una taronja, i avall s'ha dit que aviat es farà fosc. Hem evitat la canal del fus i hem donat mig tomb al morrot per les traces d'una ruta força més planera i agradable, per bé que sempre amb el pam de neu als peus, fins al collet de prat Muntaner. Després, mentre la tarda anava caient en agonia, se m'ha fet clara la idea que Boumort no és altra cosa que un enorme pedrot, un altiplà de frontera entre el Pallars Jussà i l'Alt Urgell falcat per dos marges naturals, el llençol que en diuen roc de Pessonada, d'un costat, i la paret on hi ha el canalot que hem investit de pujada, de l'altre. Un altiplà allargassat que remunta fins a una mica més dels dos mil metres i que, un altre dia, m'agradaria poder investir per l'altra banda, per la geografia familiar de Pep Coll. Es tracta de

plantar-se davant del roc de Pessonada i tirar pel corriol de la Plana fins a l'ermita romànica. Allí un s'ha d'embranchar per la drecera de l'Escalirot que puja a la carena i per on, temps era temps, el besavi Coll baixava carregat amb un sac de trumfes de la boïga que menava dalt del penyal. Explica el bonàs d'en Pep que, quan surts a la carena, els horitzons s'eixamplen generosos: guaites a ponent i veus la mola del Turbó darrere la serra blavosa de Sant Gervàs; et gires al nord i tens l'esquerda de Collegats i cap al sud, la Conca de Dalt. Al davant, però, encara et toca, carena enllà, pujar el camí fins a Rocalta (1500 m.) i, pel prat dels Coms, rostos amunt, anar pujant fins a la gepa pelada del cim que és el cap de Boumort. Diu que, des de Pessonada, hi va en quatre horettes, però en Pep Coll és una llebre de poc pes i molta empenta, no deu fer gaire més d'un quintar i va lleuger com els cérvols de l'encontrada. Si mai hi vaig, pel cap baix n'hi hauré de posar cinc, d'hores. O sis, si bado gaire per les trinxeres que hi ha, ara colgades per la malesa, des de 1938. A Rocalta s'hi van fer forts els nacionals i no gaire enllà, al serrat del Picofred, hi havia la línia republicana. Es diu que els soldats, d'un i altre bàndol, en comptes de fer-se malbé a trets, s'explicaven acudits i s'intercanviaven tabac, potser perquè es devien veure tots plegats molt a prop del cel.

Criden a sopar, s'acaben els jocs i la tertúlia, es desvetlla l'adormit i ens entaulem afamats i contents. Encara no sabem, il·lusos de nosaltres, que es tracta d'un sopar incert i que les menges, ara saboroses, son una trampa amb seqüeles intestinals que ens les faran, demà, maleir.